

Om kunstig Østersavl ved de danske Kyster.

Et Foredrag, holdt i det kgl. Landhuusholdningselskab den 30te Januar 1861
af Statsraad, Professor Eschricht.

Østersavl er i og for sig en Industrie saa simpel som vel mulig; thi ligesom Østers høre til de alleralmindeligste Dyr af den europæiske Kystfauna, saaledes høre de ogsaa til dem, der ere allerlettest at tage op af Havet. Flygte for Fangeren kunne de ikke, og vel ere de altid groede fast paa en eller anden haard Deel, endog saa fast, at det sjelden lykkes at løsne dem derfra uden Bestadigelse paa den ene eller anden Side, men denne fremmede Deel, hvortil de ere fastgroede, ligger almindeligviis selv løs paa Havets Bund og er gjerne saa lille, at den paa den udvorne Østers snarere selv tager sig ud som en tilfløbet Deel, snart et Stykke af en Muslingeskal eller et Sneglehuus, snart en lille Steen eller et hvilket-somhelst andet haardt Legeme. Overmaade hyppigt er det dog en ældre Østers, der har tjent den spæde Østers til Befæstelse, og paa de ret rige Banker, saasom paa dem i Cancalebugten, forekomme saaledes de allerfleste Østers i Klumper af 10—12 eller flere Individer, hvoriblandt almindeligviis er at stjelne een større og mange smaa af to eller flere forskjellige Ruld. Ikke sjelden kan ogsaa en enkelt stor Steen eller et andet haardt Legeme paa Havets Bund findes besat med en Mængde Østers, saasom et Anker, en sanket Baad o. desl.; men selve Havets Bund kan dog kun under ganske særegne Forhold afgive Fæstet for en Østerscolonie, og maaskee aldrig sidde Østers

i mange Lag ovenpaa hinanden. En Østersbanke vil ikke sige Andet end en Havstrækning mere eller mindre tæt belagt med Østers, og at „skrabe“ Østers betyder kun at lade „Skraberens“ — et i en Jernramme udspændt Net — gaae hen langs Havbunden for deri at optage de fritliggende Østers tilligemed de fremmede Dele, der tjene eller i deres spædere Alder have tjent dem til Fæste. Dette Arbejde, der paa det Nærmeste kan stilles lige med en Opsamling af smaa Rullesteen paa Havbunden, er unegtelig en Fangemaade af allersimpleste Slags, og deri bestaaer paa mange Steder Østersfiskeriet saa godt som ene og alene, — for ikke at tale om den umiddelbare Opsamling, hvor Grunden er saa lav, at man kan vade ud til Bankerne eller idetmindste fra en Vaad af naae dem med et posedannet Net paa Enden af en Stang, en Fremgangsmaade, der f. Ex. kan bringes i Anvendelse paa mange Steder af Liimfjorden og af forskjellige Kyster med Ebbe og Flod.

Paa et høiere Udviklingsstrin finde vi Østersfiskeriet især ved de engelske Kyster, navnlig paa Bankerne i Themsens Mundinger. Den høiere Udvikling af Østersfiskeriet gaaer dels ud paa Bankernes Nøgt og Pleie, dels paa en forskjelligartet Anvendelse af de opskræbte Østersindivider, alt eftersom de enten have den Alder, hvori de ere lækkest at spise, eller først ville naae den ad Aare, eller endelig allerede ere komne ud derover og have naaet den Alder, hvori de yngle allerstærkest.

Østersfiskeriet paa Bankerne i Themsens Mundinger skal, saavidt jeg har kunnet erfare gennem Dienvidner, udføres paa den Maade, at Bankerne hvert Aar gjenneempløies med Skraberens, og at af det Opskræbte først alle fremmede Dyr, alle større Stene og Uhumskheder fjernes, alle sammengroede Østers paa det Omhyggeligste løsnes fra hinanden; dernæst netop kun de Individer udsøges til umiddelbar Forhandling, som ere $2\frac{1}{2}$, høist 3 Tommer i Gjennemsnit, hvortil de naae den tredje Sommer (en Østers vozer kun i Sommermaanederne, slet ikke i de fire egentlige Vintermaaneder), hvorimod ikke blot alle de spædere, men ogsaa alle de ældre Østers kastes tilbage paa

Banken tilligemed Smaaskaller, Smaastene og haarde Brokker af alle Slags, forjaavidt de skjønnes tjenlige til Østershyngels Befæstelse.

Det Hensigtsmæssige af denne ved de engelske Banker fulgte Fremgangsmaade er allerede i og for sig aldeles indlysende, om end ikke den udmærkede Tilstand, hvori disse Banker have holdt sig i Modsætning til de fleste andre europæiske Banker afgav et slaaende Beviis derpaa. Udjondringen af alle fremmede Dyr og Uhumskheder paa en Østersbanke er ganske at stille lige med Lugningen af en Mark, og ved den aarlige Gjentakelse deraf ere de engelske Banker komne i samme Forhold til næsten alle andre Landes Østersbanker, som en veldyrket til en aldeles forsømt Mark eller Have. Endog paa de slesvigke Østersbanker, der dog endnu ere i høi Flor, optages med Skraberne ganske almindelig nok saa mange Søstjerner som Østers, og — kastes da strax tilbage paa Banken. At det virkelig forholder sig saaledes, uagtet det strider ligefrem mod den indgaaede Forpagtningscontract, er mig bekjendt fra fuldkommen paalidelige Dienvidner, og hvad Fiskerne anføre til Undskyldning, er maaskee i og for sig begrundet. Søstjernerne, sige de, gjøre mere Nytte end Skade paa Bankerne, thi de fortære langt flere Muslinger end Østers; istedetfor at ødelægge Søstjernerne, bør man altsaa frede om dem. Det er den samme Anstuelse, som den, der i seneste Tid har gjort sig gjeldende for Rævens og Maarens Betydning i Landhuusholdningen. Men Forskjellen er, at man ved den paa de engelske Østersbanker fulgte Fremgangsmaade rydder Marken ikke blot for Ræv og Maar, men samtidig for Alt hvad disse skulde tjene til at udrydde, navnlig Muslinger og en Mængde andre Dyr, der om end ikke levende af Østers, dog leve af det Samme som Østers og altsaa skade Banken paa samme Maade som Ukrud i Almindelighed altid skader paa Marken og i Haver.

At den omhyggelige Bevarelse af de Undermaalsøsters, der have fæstet sig paa de ældre Individer, maa komme Banken

til Gavn, følger af sig selv. Hvor stor den gavnlige Indflydelse deraf maa være, kan man temmelig godt slutte af, at man iaa hyppig paa hver Østers fra de flæsvigiske eller fladstrandiske Banker finder et eller flere spæde Individer, der naturligviis gaae til Grunde ubenyttet, hvørimod dette maaflæe aldrig er Tilfældet med en Østers fra de engelske Banker. Regner man hertil det store Antal Smaaøsters, der forlods ere aftagne navnlig i de kjøbenhavnske Detailudsalgssteder for at anbringes til Saucer eller lignende Brug, saa er det neppe overdrevent at sige, at naar man til Forhandling henter et lige Antal Østers fra en af de engelske og en af de danske Østersbanker, berøver man derved, disse idetmindste tre eller fire Gange flere Individer end hine.

Hvorvidt det virkelig efter Englændernes Exempel er hensigtsmæssigt, af de opstrabede Østers at fæste alle dem tilbage paa Banken, der ere over tre Aar gamle og saaledes over tre Tommer i Gjennemsnit, lader sig neppe godtgjøre ved Beregning. Det synes næsten, som om man ved hver af de engelske Østersbanker sætter en overdreven Priis paa, at alle de fra den forsendte Østers ere af een og samme Størrelse. Men at Vedkommende, practiske Folk saavel i Østershandelen som i Østersbankernes Røgt, have fundet at de staae sig vel derved, maa i denne Henseende ansees for afgjørende. De fleste Mennesker idetmindste her tillands ville maaflæe helst have ældre og større Østers; men det kan dog ikke negtes, at en Østers efter at være bleven over tre Tommer i Gjennemsnit stedse taber mere i Velsmag, bliver seigere overhovedet, dens Stol (Luffemusklen) og især dens Skjæg (Rappen og Gjellerne) omsider neppe at tygge, og ubehagelig at synke, altsaa intet mindre end en Læfferspise. Alle egentlige Kjendere foretrække ubetinget de yngre og altsaa mindre Østers som langt mere velsmagende og tage derhos, ved at stille de engelske Bankers og de franske Parfers bedste Østers lige høit, ikke saa ganske lidt Hensyn til det ydre Udseende. De engelske Østers fra Themsens Mundingar have nemlig i det Hele taget det tilfælles med de franske Parkøsters,

at de alle ikke blot ere af samme Størrelse, men ogsaa af samme regelmæssige Form, samt frie for Smuds og for fremmede Dyr, hvoraf paa andre Østers ganske almindelig en heel Deel endnu levende enten findes fastvorne paa Skallerne eller krybende frit om derpaa. Alle deslige Fordele, i Manges Dine maaskee ikke værdt at paaagte, have for de egentlige Østerskjendere en ikke ringe Betydning, og de engelske Østersbankiere have staaet sig udmærket godt ved at gjøre Alt for netop at vinde deslige Kjenderes Gunst og Anbefaling.

Ved nogle engelske Banker synes det, at de spæde Østers, istedetfor at fastes tilbage paa det Sted, hvorfra de ere tagne, blive førte hen til særlige, mere affides liggende Bugter, for deri at voxe ud under endnu fordeelagtigere ydre Betingelser. Rimeligviis er det i Modsætning til de her opvoxede Østers, at alle umiddelbart fra Bankerne udgaaende kaldes »natives».

Fra mange engelske Banker blive ogsaa de til Udsalg valgte Østers forflyttede til særegne Opbevaringsanstalter, hvorved kun tilsigtes at have dem nær ved Haanden under forventede Bestillinger.

Den Tanke, at anlægge deslige Anstalter ogsaa i Udlandet, ligger naturligviis ganske nær, og som en saadan Anstalt maa den ved Høsum betragtes, da den er anlagt af en Engländer ved Navn Miller i Aaret 1856 netop for udelukkende at tjene til Opbevarelse af Østers — ikke fra de tæt udenfor beliggende Slesvigsk, men fra engelske Banker.

En ganske lignende Anstalt er det store Østersoplag ved Østende, hvorfra ikke blot Belgien og Holland, men ogsaa Frankrig og en stor Deel af Tydskland forsynes med engelske Østers (almindelig kaldte Østender = Østers, ligesom de fra Bankerne ved Slesvigs Bestkøbt her tillands ganske almindelig kaldes Flensborger-Østers). Imidlertid er denne store Østersanstalt ved Østende ikke anlagt af Englændere, men af Belgiere.

Fra den forbedrede Østersøavl i England kommer man umærkelig over til den egentlige kunstige Østersøavl. Regner man nemlig dertil overhovedet al den Østersøavl, der drives udenfor de naturlige Banke, saa have vi aabenbart en saadan Overgang ikke blot i den ovenfor omtalte Forskytning af de spæde Individer til særlige Bugter, men ogsaa i Henlæggelsen af de til Udsalg bestemte Individer til særlig for dem indrettede Anstalter.

Den ret egentlige kunstige Østersøavl bestaaer dog enten i særlige Foranstaltninger til at fæde og forædle Østers: det egentlige Østersøsparkvæsen, eller til at fremkalde nye Østersbanke. Spørge vi, hvortil det er siden at denne egentlige kunstige Østersøavl er bleven opfundet, saa faa vi det overraskende Svar, at den allerede har været drevet, rimeligviis endog i sin meest fuldbendte Form, af de gamle Romere fra Begyndelsen af Keiserdømmet, altsaa endog før Christi Fødsel. Man kjender Stedet, hvor den især var navnkundig. Det var Lucrinerøen, omtrent 3 Mile V. for Neapel, en lille Saltvandsø, der paa den ene Side stod i Forbindelse med Havet, paa den anden ved en af Agrippa anlagt Canal med Avernersøen, den samme Sø, hvor en tidligere Overtro havde henlagt Nedgangen til Underverdenen. Man kjender ogsaa Navnet af den Mand, der her indførte den kunstige Østersøavl. Han heed Sergius Orata. Sine Østers havde han hentet fra det adriatiske Hav ved Brundisium; men paa de kunstige Banke, han deraf havde dannet i Lucrinerøen, forskaffede han dem en saa høi Grad af Velmagt, at de snart bleve Gjenstand for almindelig Søgning hos de romerske Rækkermunde, og at han, skjøndt lidt efter lidt optagende hele Søen og dens Bredder med sine Anlæg, ikke formaaede at tilfredsstille alle Bestillinger og selv blev en meget rig Mand. Hvorlænge hans Anlæg have bestaaet under Romerrigets senere Fremgang og Tilbagegang og Italiens paafølgende Omvæltninger, vides ikke. Vist er det, at Lucrinerøen for en Deel forsvandt under et vulkanisk Udbrud i Aaret 1538. Man antog ganske almindelig denne hele kunstige

Ostersavl hos de gamle Romere for lang Tid siden sporløst forsvunden og betragtede den kun som en Part af de urimelige Anstrengelser, der i den Tid gjordes i alle Retninger for at tilfredsstille de vanartede Romeres Graadseri. Jeg vil strax komme til at berette, hvorledes man omsider for en 7 Aar siden har faaet ganske andre Tanker om denne de Gamles kunstige Ostersavl.

Som et nyt Udgangspunkt for den kunstige Ostersavl staae de franske Ostersparfer. Ogsaa i dem er man gaaet ud paa at forskaffe Osters en finere Smag og en smukkere Form, men her ialtsald ikke fra først af tilskyndet af en overdreven Lækkermundethed, snarere tvunget af Nødvendighed.

I Frankrig nemlig regnes Ostersfiskeriet ind under Fiskeriet i Almindelighed, og dette staaer aabent for enhver Franskmænd, kun at han som Fisker er Sø-Indrulleret, altsaa forpligtet til at træde i Krigsmarinens Tjeneste. Da nu uenigtelig Osters overhovedet ere lettere at fange end maafee noget andet Havdyr af lige Værdi, og Udgangen til de franske Ostersbanker paa mange Steder yderligere lettes ved den stærke Ebbe og Flod, vilde den saa almindelige Ret til at benytte dem snart have maattet bevirke deres fuldstændige Udelæggelse, om den ikke var bleven indskrænket paa mange andre Maader. Hertil hører især, at Skrabningen af en Banke først tillades, naar den ved Sagkyndiges Undersøgelse er befunden tilstrækkelig at have forvundet den foregaaende Skrabning, og strax standses, saasnart den af de samme offentlig ansatte Mænd erklæres ikke at kunne taale yderligere Afbenyttelse. Dette skeer sædvanligviis efter 3. høist 5 Dages Forløb, hvoraf man allerede kan slutte sig til, hvor ivrigt den i disse saa Dage bliver afbenyttet. Antallet af de Fartøier, der indfinde sig til Skrabning saasnart denne er bekendtgjort at være aabnet, er almindeligviis 100 til 300 med 10 Mandes Besætning paa hvert, og Antallet af de i disse saa Dage indvundne Osters beløber sig ofte til over 100 Millioner. Det indsees strax, at man ved saa pludselig at faae et saa uhyre Antal Osters samlede paa

et Sted maa være betænkt paa at have Opbevarelsessteder for dem, og det i en ganske anden Grad end ved de engelske Banker. At nu disse Opbevarelsessteder for Østers i Frankrig udviklede sig til Østersparker, det vil sige Opbevarelsessteder for Østers, hvori særlig tilsigtes en Forædling af dem, eller hvad man der kalder en Opdragelse (éducation), finder en ikke mindre haandgribelig Forklaring i Forholdenes Natur.

Alle Østers fra Frankrigs Nordkyst — og det har altid været her, at Frankrig havde sine rigeste Banker, for Tiden er det endog næsten kun her, at Frankrig endnu har Østersbanke overhovedet — ere af en meget underordnet Slags, navnlig staae de langt tilbage i Godhed ikke blot for dem fra Bankerne i Themsens Mundinger, men ogsaa for dem fra de slesvigske og fladstrandiske Banker. Dette gjelder endog i den Grad, at de fra Bankerne ved Frankrigs Nordkyst kommende Østers i deres naturlige Tilstand (huitres sauvages) neppe spises undtagen paa selve Fangestederne. Først efterat have henligget et eller et Par Aar i kunstig anlagte Opbevarelsessteder, hvor Alt er beregnet paa at skaffe de for Østerslivet gunstigste Naturforhold tilveie, gjelde de for gode Handelsvare, men kunne de da endog maaskee blive til Handelsvare af første Rang.

Samtidig med at blive Parker maatte disse Østersbeholdere i Frankrig ogsaa ganske naturlig blive til Udflækningsanstalter for de spæde Østers. Dertil maatte den Tilstand, hvori Østers almindeligviis forsendes fra de franske Banker, give den stærkestmulige Opfordring. — Vel er det sandt, at Strabningen paa de franske Banker er besejlet at skulle stee efter samme Regler, som ovenfor er berettet at blive efterfulgte paa de engelske, maaskee kun med Undtagelse af, at ikke de ældre Østers kastes tilbage; men det er kun altfor vist, at de franske Østersfiskere i deres Iver for at benytte den korte dem indrømmede Frist, ingenlunde holde sig disse Regler efterrettelige. Det staaer Fiskerne frit for, enten at løse og tilbagekaste de ganske smaa Østers ude paa selve Banken (som i England) eller først at gjøre det efter at have naaet Havn

og i saa Fald strax derpaa at henbringe dem til et dem af Ophsynsmændene anvist Sted. Men ved to Gange at see de fra Bankerne sendte Østersladninger ved deres Ankomst til Parkerne har jeg begge Gange fundet dem i den Grad at bestaae af Klumper eller Klynger af Østers, blandt hvilke idetmindste i Henseende til Antallet de ganske smaa vare aldeles overveiede, at jeg maa antage, at den paabudte Sondring af disse idetmindste i mangfoldige Tilfælde slet ikke finder Sted, hverken paa selve Banken eller i Havnen. Fristelsen til at undlade det er for den franske Østersfisker unegtelig stor. Det er et beqværligt Arbeide, og istedetfor at faae dette Arbeide betalt, gaaer han derved tvertimod Glip af den høiere Betaling, Parkeieren vil give ham for hans Østers, naar han har undladt at gjøre det; thi hver af disse Smaaøsters vil i Østersparken kunne oplækkes til en stor Østers, og i denne Opklækkelse af de spæde Østers finder Parkeieren endog sin allerførste Fordeel.

Saaledes altsaa maatte de franske Østersbeholdere snart udvikle sig til Parker, det vil sige Anstalter, der væsentlig ere beregnede paa, at Østers deri skulle oplækkes og bringes til at opnaae en større Velsmag og smukkere Form.

Forjaavidt nu den kunstige Østersavl ogsaa i Frankrig gif ud paa at give de fra Bankerne hentede Østers en større Velsmag, var der ingen Anledning til at føle Savnet deraf i vort Fædreland; thi de danske Østers, ikke blot de fra Slesvigs Vestkyst, men ogsaa de fra Gladsstrand, regnes med Rette til de meget gode Østers og ere navnlig velsmagende nok til at tilfredsstille saa godt som alle danske Lækkermunde. Forjaavidt den gif ud paa at oplække de spæde Østers og derved lade disse komme til Nytte, maatte Savnet af den kunstige Østersavl ialtfald nærmest have været at føle fra Domainevæsenets eller Bankeforpagternes Side. Men naar der overhovedet neppe nogensinde har været Tale her i Landet om Indførelsen af franske Østersparker, kan dette maaskee allerede forklares af, at der dertil hos os syntes at være to nye Banfeligheder at

overvinde, nemlig 1) Manglen af Ebbe og Flod, hvorved i de franske Østersparfer ikke blot bevirkes den tilbørlige Fornøjelse af Vandet, men ogsaa hele Parkearbeidet betydelig lettes, eftersom Østers meget godt taale to Gange daglig at ligge tørre i nogle Timer, og — 2) den hos os i Vintermaanederne altid forventede stærke og langvarige Frost, hvorved Parkeerne bundsfryse. Begge disse Vanskeligheder vilde sikkert kunne overvindes, men neppe uden meget for store Omkostninger i Forhold til Udbyttet.

Kun i een Retning forekommer det mig, at der allerede for lang Tid siden kunde have været Anledning til for os at prøve den kunstige Østersavl, nemlig i dens allersimpleste Form, den, der alene gaaer ud paa at opbevare de fra de naturlige Banke hentede Østers saaledes, at de i alle Marts 8 koldere Maaneder altid vare tilgængelige i Forhold til Forbruget. Som allerede omtalt, er et saadant Anlæg omfider kommet istand ved Hujum, og det er mig bekendt, at Hr. Consul Kall, den nuværende Forpagter af Gladstrandsparkeerne, er især med at indrette et lignende ved Hirtsholmene. Men da Forbruget af Østers i Danmark vistnok er allerstørst i Kjøbenhavn, og her atter maaskee fornemmelig i Januar og Februar, i hvilke Søtransporten mange Aar, f. Ex. indeværende, næsten er aldeles umuliggjort, og Forjendelsen af Østers overhovedet er meget mislig i streng Frost, vilde det aabenbart være særdeles hensigtsmæssigt, og ikke mindre i Østersforpagternes Interesse end i de kjøbenhavnske Østerspisjeres, om deslige Opbevaringsanstalter foresandtes paa Sjælland, naturligviis helst saa nær Hovedstaden som mulig. De kjøbenhavnske Østersudsælgere have hidtil nøiedes med Kjeldere, i hvilke deres Østers ofte skulle kunne holde sig friske i flere Uger, men at disse ere utilstrækkelige, har navnlig viist sig paa en meget iøinefaldende Maade i indeværende Vinter.

Det første Skridt til Indførelsen af kunstig Østersavl i Danmark maa altsaa efter min Mening bestaae i at anlægge en eller flere deslige Østersbeholdere ved Sjællands Kyst, helst

i Kjøbenhavns umiddelbare Nærhed. Skal Anlægget være af sand Nytte, maa det unægtelig drives i det Store; men det turde alligevel være rigtigst at begynde i det Smaa, eftersom det dog først er Erfaringen, der sikkert kan vise, hvorvidt Stedet er godt valgt og hvorledes overhovedet det Hele bedst vil være at indrette. For Diebliffet skal jeg kun bemærke, at det fornemmelig gjelder om at holde sine Østers i aldeles reent og klart Vand, hvori der hverken er løs Sand eller Mudder, for ikke at tale om Uhumstheder fra den store Byes Udløbsrender; dernæst, at Vandet er i en nogenlunde jevn Strømning og ikke udsat for at bundstryge. I Henseende til Anstaltens hele Indretning skal jeg fremdeles indskrænke mig til at paapege de almindelige Badehuuskasser, der gennemstrømmes af Søvandet, som det Billede, man nærmest kunde have for Øie. Ved i disse Kasser at nedsænke Kurve, forsynede med Hante, hvori de med Lethed kunde hentes op efter Behag, 100 eller 200 Østers i hver Kurv, vilde Diemedet rimeligviis allerede være naaet. — Lyffes et saadant Anlæg endog i det Store, saa er det maaskee tilladt at haabe, at det ogsaa vilde kunne yde udmærket Tjeneste ved Forsendelser til Østersøens Havne.

Men, som sagt, hvor nær end Tanken synes at have maattet ligge om at danne Østersoplag ved de danske Kyster, navnlig til Hovedstadens jevne Forsyning om Vinteren, en saadan Tanke er idetmindste aldrig bragt i Udførelse. Det synes som om man er bleven afstræffet deraf ved den store Uleilighed og ubetydelige Fordeel, et saadant Foretagende kunde antages at ville føre med sig. Langt mere Tiltrækkende indeholdt den Tanke, blot ved at kaste et Par Tønder Østers ud i Stranden, om nogle saa Nar at see en heel Østersbanke voge op deraf, med mange Millioner Østers — thi hver enkelt Østers antages jo aarlig at afsætte et Par Millioner Afkom — hvilke Millioner Østers maatte, efter den gængse Handelspris, kunne anslaaes til ligesaamange Millioner Girkillinge. At Forhaabninger af denne Art — om end ikke

altid slet saa sanguiniske — i Virkeligheden have været endog temmelig udbredte, maa jeg slutte af de temmelig talrige Meddelelser, jeg har faaet om saadanne Forsøg med at udfaste Østers, hvorefter man da senere neppe i noget Tilfælde har fundet Andet tilbage end de tomme Skaller.

Det vil være hele Selskabet bekendt, at en ny Epoke i den kunstige Østersavl er begyndt ved Prof. Costes Bestræbelser fra Aaret 1854 af. Det er ogsaa siden denne Tid at først en ret alvorlig Kyft til at drive kunstig Østersavl er begyndt her hos os. Jeg skal nu tillade mig at give en kort Oversigt over disse Bestræbelser af Prof. Coste, og derpaa endelig meddele mine Anskuelser om de Forhaabninger, som derpaa synes at kunne bygges med Hensyn til de danske Kyfter.

De gamle Romeres kunstige Østersavl i Lucriner søen antoges — som nys anført — ganske almindelig for at være sporløst gaaet til Grunde med saa mangen anden af hiin Tids Herligheder, og jattes maaskee lige saa almindelig fun i Righed med deres Snegleparker og andre Indretninger til Frembringelse af visse Lækkerpiser, der neppe vilde falde i Nutidens Smag. Paa en høist overraskende Maade er man ved Prof. Costes Undersøgelsesreise ved de italienske Kyfter i Aaret 1854 kommen til et heelt modsat Resultat i begge Henseender.

Lucriner søen er gaaet tilgrunde for en tre Aarhundreder siden, men en halv Miils Bei derfra bestaaer endnu den fra Oldtidsjagnene ikke mindre bekendte Sø Acheron, under Navnet Fusaro, og — i den drives endnu den Dag i Dag en kunstig Østersavl, om hvis Oprindelse ingen Beretning, ja end ikke noget Sagn foreligger, saa at der er al Grund til at formode, at den, om ikke umiddelbart, saa dog middelbart, er en Fortsættelse af hiin i Oldtiden, og, hvad der maaskee maa kaldes endmere overraskende at høre, den her drevne

konstige Østersavl er saa udmærket, at den med Rette kan opstilles som Mønster for al kunstig Østersavl overhovedet.

Af den Beskrivelse, Prof. Coëte i sit Værk: *Voyage d'exploration sur le littoral de la France et de l'Italie* (Paris 1855) har leveret af denne Fusarøse, udhæves her Følgende.

Den har omtrent tre franske Mil i Omkreds og en Dybde af mellem tre og seks Fod; med Havet staaer den, ligesom forðum Lucrinerøen, kun i Forbindelse ved en Kanal. Dens Bund er muddret, og hele Grunden rundt omkring stærk svedholdig. Paa denne dens muddrede Bund har man langs Bredderne anbragt Steendysser, og rundt om hver af dem er nedrammet Pæle med Stænger, hvorfra atter Riisknipper hænge ned i Vandet. Paa Steendysserne ligge gamle Østers, alene bestemte til at afsætte Ingel. Denne sætter sig fast paa Pælene og Riisknipperne, navnlig hver Sommer, og afplukkes først naar den er tre Aar gammel, saa at de to sidste Sommeres Kuld altid lades tilbage til de næstfølgende Aars Indhøstning. For 45 Aar siden stulle samtlige Østers i denne Anstalt være omkomne ved et Udbrud af mephitiske Gaser fra Bunden, men kort efter være blevne erstattede ved nye. Avlen har derefter været forsat med samme Held som før. Den er Kongen af Neapels Eiendom og skal give et aarligt Udbytte af 32,000 Frcs.

Man seer strax de umaadelige Fordele, som denne Form af Østersavlens frembyder. Vi have her en virkelig Østersbanke, d. v. s. en Ansamling af Østers, der er skiftet til at vedligeholde sig ved Dannelsen af nye Individer, saa at den aarlig taaler at afgive et forholdsviist Antal af ældre, — men en Bank, dannet paa et af selve Eiermanden udvalgt Sted, altsaa paa det Sted, der af ham antages at være det fordeelsagtigste, ikke blot til at faae de bedste Østers, men ogsaa til at indhøste dem paa letteste Maade. Det var den første virkelige konstige Østersbanke, man overhovedet fik lært at kjende i nyere Tid, og man begriber, at en Mand som Professor Coëte, der dengang allerede var bleven berømt for sine

storartede og tildeels heldige Forsøg med kunstig Fiskeavl, ved at lære en saadan kunstig Østersbanke at kjende fattede alle dermed forbundne Fordele, og besluttede at gjøre alt muligt for at bringe dem i Anvendelse ved sit Fødelands Kyster. Det er ogsaa ganske naturligt, at Kysten til at danne deelige kunstige Østersbanker snart maatte udbrede sig til andre Lande, og virkelig har det ikke været længe, inden denne Kyst navnlig har yttret sig her i Danmark.

Men selve Prof. Coöste's ovennævnte Skrift, hvori Fusaro-søens Østersavl findes beskrevet, har i Virkeligheden været temmelig lidt udbredt, endnu mindre læst, og naar der her-tillands i de sidste Aar fra flere Sider har været Tale om at anlægge kunstige Østersbanker, saa har man, efter hvad jeg har kunnet erfare, derved ikke just haft Anlægget i Fusaro-søen til Forbillede, men snarere den Anvendelse, som Prof. Coöste paa den franske Regjerings Befølning har gjort deraf, navnlig i Saint-Brieuc-Bugten i Normandiet, og som i mange Tidsskrifter og Dagblade tildeels med meget glimrende Farver er kommen til almeen Kundskab.

I denne Anvendelse er Prof. Coöste rigtignok kun forsaavidt afvejen fra den egentlige Mønsterbanke i Fusaro-søen, at han istedetfor en affidesliggende Havbugt med lav Bund og kun ved et smalt Stræde sat i Forbindelse med det aabne Hav, har valgt jelve det aabne Hav til sine Anlæg; thi Saint-Brieuc-Bugten er baade stor, mange Favne dyb og vidt aabenstaaende for den stærke Søgang i Kanalen mellem Frankrig og England.

At Prof. Coöste har truffet dette Valg, er i fuldkommen Overensstemmelse med hans storartede Planer, der ikke tilfalte mindre end at grundlægge en Række nye Østersbanker trindt om Frankrigs Kyster, langt fuldstændigere end nogen- sinde i Fortiden kan antages at have bestaaet. Havets store Dybde har han ikke antaget at kunne være til synderlig Ginder; eftersom man ved Fusaro-søens Østersavl aldeles ikke opsamler de paa Bunden liggende Østers, men kun af-

plukker den modne Yngel fra de i Vandet svævende Riis-knipper. Han kunde ikke faae nedrammet Pæle omkring sine konstige Østersdynger paa Havets Bund; i deres Sted lod han nedsanke Stene af 50 Punds Vægt, paa hvilke var fastgjort Louge, der skulde holde Riisknipperne svævende i Havet.

Planen beskrives ganske almindelig som fuldkommen lykket. I Paris forevises store Riisknipper fra Saint-Brieuc saa tæt bejatte med unge Østers, at Prof. Coëste paa et af dem vil have talt 20,000 Individer. Jeg har faaet foræret en Green af et saadant Knippe, som jeg her har den Vre at forevise. Den er unegtelig tæt bejat af Smaaøsters. Naar man nu hører Prof. Coëstes begejstrede Foredrag over disse »merveilles de St.-Brieuc», som han gjerne kalder dem, bliver man overmaade let henrevet deraf, og alle Tvivl, ja alle Betænkkeligheder synes at maatte falde bort om Hensigtsmæssigheden af deslige Anlæg. Men des stærkere gjøre Tvivlene sig gjældende, naar man paa Stedet selv erfarer de nærmere Omstændigheder derved og man i al Rolighed overveier Sagen.

Hvad der hos mig først fremkaldte Betænkkeligheder var den Efterretning, at man i Saint-Brieuc havde fundet det nødvendigt, at ombytte Lougene, hvorved Riisknipperne skulde holdes svævende i Vandet, med Jernfjeder. For at opveie disses større Vægtfylde maatte naturligtviis Riisknipperne, om de ellers skulde holdes svævende, være af et i samme Forhold betydeligere Omfang, og saavidt jeg erindrer, havde nogle af de foreviste Knipper fra Saint-Brieuc ogsaa idetmindste 6 Alen i Længde og 4 Alen i Omkreds. Men der opstod dernæst den Tvivl hos mig, om disse Riisknipper ogsaa endnu ville kunne holdes svævende, naar de omsider blive tæt bejatte med Østers, der jo ved deres Ralkfæller have en langt større Vægtfylde end Havvandet. Ved desangaaende at forespørge mig ved Saint-Brieuc, fik jeg det overraskende Svar, at de der ophængte Riisknipper næsten aldrig foresandtes svævende i

Bandet, men heelt nedtvungne paa Bunden ved Strømmens Magt.

Man kommer da nødvendigviis til at spørge, hvad de da egentlig have forud for de Smaadele, man fra Arilds Tid har pleiet at kaste ned paa Østersbankerne til Befæstelse for Inglen, og Svaret derpaa er idetmindste i een væsentlig Henseende unegtelig aldeles til Gunst for Riisnipperne, nemlig i Henseende til at opfange den fra Banken udstrømmende Ingel; thi det kan uden videre indrømmes, at de dertil maae være ganske udmærket skikkede. Men for at det ved disse Anlæg skulde kunne siges at være lykket Prof. Coöste, at faae Østersavlen i Fuarosøen til Udførsel i aabent Hav, maatte det endvidere godtgjøres, at ogsaa Indsamlingen i rette Tid af de paa Riisnipperne siddende Østers er nogenlunde let at udføre, thi en af de allervæsentligste Fordele ved Østersavlen i Fuarosøen bestaaer netop i den overordentlige Lethed, hvormed de modne Østers til hvilkenjombhelst Tid lade sig plukke fra de nedrammede Pæle og de derpaa fæstede Stænger og Riisnipper. Jeg veed desværre ikke, hvor let eller hvor vanskeligt det har været, at faae de i Paris foreviste østersbesatte Riisnipper op fra Havet i Saint-Brieuc-Bugten. Maaskee have disse Nipper virkelig endnu været svævende, deels fordi de paafiddende Østers endnu alle vare meget smaa og deels fordi man har valgt et Dieblis, da Bandet var usædvanlig roligt; men neppe vil man kalde den Formodning ugrundet, der lidt efter lidt har uddannet sig hos mig, at det i Reglen allerede vil være vanskeligt nok at finde hver enkelt af de med modne Østers besatte Nipper paa Havets Bund, endnu langt vanskeligere at faae dem op, maaskee saa vanskeligt og saa bekosteligt, at hele Fordelen ved disse Riisnipper fremfor de sædvanligviis til Inglen's Opfangelse anvendte Smaadele derved gaaer tabt.

For Prof. Coöstes Bedkommende ville alle ovennævnte Betænklichkeiten og Tvivl, hvor begrundede de end maatte vise sig at være, rimeligviis dog ikke have nogen afgjørende

Betydning. Kan han ikke faae Riisnipperne op uden medens alle Østers derpaa endnu ere meget smaa, og medens Havet er blikstille, saa benytter han sig af hvert saadant gunstigt Dieblis og lader alle de smaa Østers bringe til Parterne for at opklækkes. Kunne Rnipperne forstørstedelen maafee slet ikke faaes op, saa ville de desbedre fremme hans Plan i Henseende til den tætte Krands af Østersbanker om Frankrigs Kyster, til hvilken Plans Opnaaelse det kun gjelder om at bevare Ynglen paa Stedet. Saalænge et saadant Foretagende drives i et Land, hvor der findes Parter til Østersynglens Udflækelse, og især saalænge det drives i saa storartede Forhold, som Prof. Coste er sat istand til ved Regjeringens overordentlige Rundhaandethed i denne Retning, vil det maafee virkelig, ved paany og under hidtil ufsjendte Forhold at fremkalde Østerslivet paa Havets Bund, stifte endog umaadelig Nytte. Men Prof. Coste's oprindelige Hensigt, nemlig den, at bringe Fuzarojens Østersavl i Anvendelse paa aabent Hav, tør vistnok allerede siges at have vrist sig forseilet; thi det meest Giendommelige og Fordeelagtige ved denne Østersavl bestaaer netop i, at de treaarige Individer, der udgjøre den aarlige Høst, ikke behøves hentede op fra Bunden, saaledes som dog ved de Costeske Havbanker maa fee nok saa vel som ved de engelske og rimeligviis endog med langt større Besvær.

Betragte vi nu den hele af Prof. Coste her anvendte Fremgangsmaade med Hensyn til dens Anvendelighed ved de danske Kyster, saa maae vi for det Første gjentage den allerede ovenfor gjorde Indrømmelse, at de Costeske Riisnipper maafee bedre end noget andet Redskab kunne tjene til at opfange Østersynglen, og dernæst tilføie, at det vistnok er en rigtig Beregning af ham, at naar de have ligget nogle Aar i Vandet, vil Barken løsne sig paa deres Grene, og alle de derpaa fæstede Østers falde af. Disse Riisnipper maae altsaa maafee fremfor de hidtil anvendte Brokker af Sneglehus og Muslingeskaller kaldes velskikkede til at opfange den fra en

Banke udstrømmende Østershyngel og derved fremme dens tiltagende Vægt. De kunne altid være tilraadelige at prøves paa magre Banker, endmere paa saadanne Østersansamlinger, som man har nedjanket et eller andetsteds i Havet i Haab om at fremkalde en heel Østersbanke. Ganske at fraraade deslige lidet bekostelige Forsøg turde være urigtigt; det er jo dog ikke at benegte, at Østers formere sig overmaade stærkt, og at den mindste Banke om saa Aar kan voxe op til en meget stor. Kun gjøre man sig ikke for store Forventninger af deslige Forsøg. At ville anlægge kunstige Havbanker er at gribe ind i Naturens Huusholdning paa Havets Bund, og man glemme ikke, at denne her gaaer for sig i en meget storartet Maalestok. Hvor Livsbetingelserne for lavere Dyr paa Havbunden ere tilstede i tilstrækkelig Fylde, der findes ogsaa allerede mangfoldige Arter deraf, hver arbejdende for sig til deres Afbenyttelse, hver iær ligelig begunstiget af Naturen. En stor Frugtbarhed tyder altid paa en forholdsmæssig stor Fare for Ynglen. Naar hver enkelt Østers fra den tredie Sommer af frembringer Yngel i millionviis, saa tyder dette hen paa, at det kun lykkes yderst saa Individider deraf at naae deres fulde Udvikling. At under meget gunstige Forhold dette maaskee vil lykkes Ynglen af de allerfleste, tyder hen paa, at det under mindre gunstige Forhold kun vil lykkes Ynglen af de allerfærreste. Ved Østersavlens Udstrømning kan der af een stor Banke dannes utallige smaa, og en ganske lille Banke kan voxe op til en stor; men at alligevel Østers neppe udbrede sig mere almindeligt, end forholdsviis hvert af de utallige andre Havdyr, vidner om, at utallige Smaabanker dannes for snart atter at bukke under og forgaae. Jo mere Forsøgene hermed gøres i det Smaa, desmindre sandsynligt bliver deres heldige Udfald.

Vi ville da nu igjen see tilbage til den oprindelige Form af den kunstige Østersavl, den, under hvilken den er nedarvet

fra de gamle Romere, og gjennem Aarhundreder har vedligeholdt sig i al Stilhed paa den classiske Jordbund ved Syditaliens store, larmsfulde Hovedstad, almindelig miskjendt lige til for kun 7 Aar siden, nu ligesaa almindelig anerkjendt for Høidepunktet af al Østersavl overhovedet.

Fusarosøen er en Østerspark, d. v. s. en Vandbeholdning, der kun ved en Canal staaer i Forbindelse med Havet og udelukkende benyttes til at opklæfke og forædle Østers. Den staaer i to Henseender tilbage for de franske Østersarker i Almindelighed: dens Bund er muddret og den har ingen fjendelig Ebbe og Flod. Man kan altjaa i den ikke lægge Østers umiddelbart paa Bunden, ei heller daglig nogle Timer gaae frit omkring mellem de henlagte Østers og drive den hele Aft lig et Markarbeide. Men Bundens ugunstige Beskaffenhed er der bleven raadet Bod paa ved runde Steensætninger, og naar disse ikke ligge blottede et Par Timer daglig, saa hindres man derved unegtelig fra at vade frit omkring mellem de nedlagte Østers, — men saa hindres man samtidig fra at nedtræde den spæde Yngel, der kan have sat sig fast omkring dem. Og da her hverken nogen voldsom Vandstrøm farer hen over Banken frem og tilbage to Gange daglig, eller nogen synderlig Strømning overhovedet finder Sted i den saa tæt indesluttede Saltvandsø, lader det sig forklare, at her i Modsætning til de franskearker i Almindelighed Ynglen i saa overordentlig Fylde findes ansat paa alt hvad der af nogenlunde Haardt findes omkring i Vandet.

Ved denne Opbevarelse af Ynglen bliver dette Parkanlæg derhos en Banke, d. v. s. en Østerscolonie, Aar ud, Aar ind istand til at opvise gamle, unge og spæde Individer. Mærkværdigt nok træffe vi her den samme Afbenyttelse af de forskjellige Individer, som ovenfor er angivet at blive fulgt paa Themsens Banker. De gamle Individer lades tilbage, som stiftende meest Nytte ved at yngle; de spæde skaanes med den største Omhu; kun netop alle Trears-Østers tages fra, som egnende sig bedst til Rækkerpije.

Men for at gjøre dette Udvalg maa man vaa de engelske Banker hvert Aar saae samtlige Østers skrabede op fra Bunden. Ved Anlægget i Fjarosøen derimod blive alle de gamle Østers liggende i Ro paa Bunden, kun alle de fra de tre sidste Aar løstes op med de Riisknipper, hvorpaa de sidste fastgroede; de treaarige plukkes fra og Riiskostene sænkes paany ned i Bandet. Dette var ogsaa Planen med de Gøsteste Havbanker; men hvad der maa være næsten uoverkommeligt med Riisknipper, der med Jernfjeder ere fæstede til Stene paa Bunden af det aabne Hav, bliver et ligesaa let som simpelt Arbejde med Riisknipper, der i aldeles stille, lavt Vand hængende ned fra et deri opreist Pæleværk.

Alle disse væsentlige Fordele ved Østersåvlen i Fjarosøen fremfor al anden Østersåvl, ikke blot for den sidstomtalte kunstige Østersåvl i aabent Hav, men ogsaa fremfor det sædvanlige Østersfiskeri paa de naturlige Banker og endelig fremfor hele det franske Parkvæsen, springe strax i Øinene.

At ogsaa Prof. Gøste ved at lære Fjarosøens Østersåvl at kjende, strax fattede disse Fordele, nemlig Fordele af at have Bankerne i en Havbugt, der ifølge sin Natur og Beliggenhed omtrent maatte kunne stilles lige med en Park, altsaa at have Parkbanker fremfor Havbanker, kan ikke betvivles og foreligger desuden i hvad han selv har udtalt i det ovenfor anførte Skrift. At han desuagtet foretrak at lade sine kunstige Østersbanker anlægge i aabent Hav, have vi søgt at forklare derved, at han fra først af meente, de her anlagte Banker vilde kunne behandles netop efter den i Fjarosøen fulgte Fremgangsmaade, saalænge nemlig han antog, at Riisknipperne til Østersnynglens Opfangelse vilde kunne holdes svævende i Bandet. Tildeels blev han vel maafket ogsaa opflammet af sin egen Lyst til at drive Sagen i det Store, og endelig var det fortrinsviis hans Planer med Anlæggelsen af en Kreds af Østersbanker rundt om de franske Kyster, hvorved han forskaffede sig Regjeringens kraftige Understøttelse; thi den franske Regjering har ikke nær saa megen

Interesse af at faae flere og billige Østers, som af at faae flere øvede Søfolk, og Østersfiskningen i aabent Hav giver Rys-befolkningen Dvælselse i at færdes paa Havet, — Parkbanerne turde true med, i Tiden at gjøre al Østersfiskning i aabent Hav oversflødig.

Prof. Coste havde imidlertid, som sagt, ikke blot ved at paavise Tilværelsen af de kunstige Østersbaner i Fusarøsoen tillige paaviist, at Østersbaner lade sig anlægge endog i afsidesliggende Damme, der kun ved en Kanal staae i Forbindelse med Havet; han havde ogsaa gjort Gierne af Østersparter opmærksomme paa de overordentlig store Fordele, der kunde opnaaes ved at forene Østersbaneanlæg med Østersparkindustrien, ja han var endog i samme Skrift gaaet ind paa Enkelthederne af saadanne Parkbankers hele Indretning. Det varede da heller ikke længe, før enkelte Parkeiere i Frankrig gjorde Forsøg i denne Retning, navnlig i Arcachonbugten, Syd for Bordeaux. Det var ved Slutningen af min Reise langs de franske Rysker i forrige Foraar, at jeg blev Dienvidne til disse Forsøg, der iøvrigt nu ogsaa for Regjeringens Regning ere paabegyndte i samme Havbugt, under Prof. Coste's Ledelse, naturligviis efter en større Maalestok.

Havbugten ved Arcachon frembyder foruden mange andre Fordele ogsaa den, at Grunden ved sin bølgede Form har en temmelig forskjellig Dybde og under Ebben kun tildeels lægges tør i Form af Smaaøer. Her er altsaa udmærket Leilighed til at sondre Parkgrunden i hvad der bedst egner sig deraf til Henlæggelsen af de ældre ynglende Østers og hvad der bedst og bekvemmest kan vedblive at tjene til de yngre Østers-indviders Forædling, hvilken Forædling da unegtelig synes bedre at kunne opnaaes ved at lade dem ligge spredte paa Bugtens frugtbare Bund, end ved under hele Opvæksten at lade dem blive siddende tætsammenstuede paa de til Ynglens Opfangelse tjenende Apparater.

Til disse Apparater har man fra først af ogsaa her holdt sig til Riisknipper, fastbundne til Træværk af forskjellig Form.

Følge et tidligere Forslag af Prof. Coste's Medarbejder, Herr Gerbe, bestod et saadant Træværk af et Lag løse Bredder, der ved Hjælp af nedrammede Pæle var anbragt tagformig ovenover de ynglende Østers. Riisknipperne vare naturligviis bundne til disse Bredders nedadvendende Glade, og det maatte være et meget let Arbejde, om Efteraaret at løfte saadanne løse Bredder op, et efter det andet, for at pille den modnere Yngel af Knipperne. Senere har samme Hr. Gerbe fortrinsviis anbefalet, istedetfor et Lag af løse Bredder at vælge et Lag af løse Teglsteen, fra hvilke det skal være lettere at løsne den spæde Yngel uden Fare for at beskadige dens Skaller (en Beskadigelse, som en ung Østers neppe overlever).

Men i seneste Tid (Foraar 1860) synes man dog, saavel ved Marennes og la Tremblade som i Arcachonbugten ganske almindelig at ville optage en af Dr. Salanne indført Fremgangsmaade, hvorved Ynglens Optagelse skeer paa brede Trærammer, eller aabne Kasser, oversmurt med en Blanding af Harpiz og Beg og derpaa bestrøede med utallige Smaa brokker af Muslingeskaller og Sneglehus af alle Slags. Naar Rammerne tages op af Vandet, er denne Blanding saa sprød, at de paafløbende Brokker med deres Smaaøsters falde af ved den lemsældigste Berørelse.

Det er svært at indsee, hvorfor ikke enhver fransk Østerspark uden Undtagelse skulde kunne indrettes til en Parkbanke i Næghed med Anlægget i Gujanoseen, eller rettere hvorfor man ikke skulde kunne indrette en Deel deraf udelukkende til af gamle Individer at opsamle Yngel i tilstrækkelig Mængde til Parkens uafbrudte Forsyning. Bliver denne Tanke, hvad der er at formode, almindelig gennemført af Frankrigs Parkholdere, saa synes deraf nødvendigviis at maatte følge en fuldstændig Omvæltning af hele den navnlig for Frankrig saa vigtige Østersindustrie. Omvæltningen vil blive end væsentligere, hvis det Haab bekræfter sig, at de i selve Parterne fødte Østers langt bedre end de fra Vankerne hentede ville egne sig til deri at forædles og fædes.

Saalænge jeg kun kjendte Prof. Coste's Havbanke, havde jeg ikke ret kunnet fatte Tillid til Anlæg af kunstige Banke overhovedet; men ved at lære de vordende Parkbanke i Archonbugten at kjende, maatte jeg tvertimod komme til den Anskuelse, at Østersavlen er især med at hæve sig til samme Høide som den, hvorpaa Biavlen og Silkeormsavlen alt længe have staaet, den nemlig, paa hvilken de afbenyttede Dyr ikke længere hvergang først maae indfanges, men holdes fangne gennem en uberegnelig Række Generationer.

Er vi først komne til Erkjendelse af de overordentlig store Fordele, som Østersavlen yder, naar den drives i Form af Parkbanke, saa paatrænger sig os nødvendigviis det Spørgsmaal, om den da ikke ogsaa skulde kunne bringes i Gang ved vore Kyster. Parkbankerne tjene paa eengang som Parker og som Banke; hvis der altsaa paa et givet Sted mangler en eneste af de nødvendige Betingelser enten for en Østerspark eller for en Østersbankes Bestaaen, er det en Selvfølge, at dette Sted ikke egner sig til Anlæg af de Parkbanke, hvorom her er Tale. Men hertil maa det dog paa den ene Side bemærkes, at under Menneffets særlige Varetægt i en indesluttet Havbugt har en lille Østersbank en ganske anden Betryggelse end i det aabne Hav, og paa den anden, at den Østerspark, hvori kun tilfigtes Østersynglens Opflækkelse, ingenlunde behøver alle de samme gunstige Forhold, som den, hvori man lægger an paa at forædle og fede Østers.

Det blev ovenfor udtalt, at der neppe var nogen Grund til at betvivle, at jo enhver Østerspark vilde kunne uddannes til en Parkbank, tilstrækkelig giortig til aarlig at forsyne Parken med det nødvendige Antal unge Østers; her være det nu udtalt, at der vel ei heller er nogen Grund til at betvivle, at jo ogsaa enhver naturlig Østersbank, der ligger paa lav Grund og i roligt Vand, maa kunne uddannes til en Parkbank, d. v. s. en Østersbank, hvorfra man, uden Skraberens Hjælp,

hvert Efteraar kan indhøste unge Østers og derpaa opbevare dem, om ikke for at fædes, saa dog for i Aarets otte koldere Maaneder at kunne afbenytte efter Behag. I Parterne bestod Uddannelsen i tildeels at anvende Grunden til gamle Østers, hvis Yngel samlede i egne Fangeredskaber; paa de lavgrundede Banker vilde den naturligtviis bestaae i Anbringelsen af lignende Fangeredskaber over de paa Bunden liggende Østers og Indretningen af Opbevarelsessteder for de treaarige Individer.

I min Beretning om den Reise, jeg paa Finanzministeriets Beløstning i April og Mai f. A. har gjort for at blive fortrolig med den kunstige Østersavl i Frankrig, har jeg, næst paa det Bestemteste at fraraade Ministeriet at begynde kunstig Østersavl i Kattegattet under Form af Havbanker, og derimod udhæve de væsentlige Fordele ved Parkbanker i Almindelighed, først henpeget paa Slesvigs Bestkøbt som den Egn, hvor jeg antog vilde være at finde de hertil bedst egnede Strækninger, dernæst paa Liimfjorden. Med Hensyn til Slesvigs Bestkøbt vidste jeg, at der for Ministeriets Vedkommende ikke for Diebliffet var Anledning til at benytte Henviisningen, eftersom Østersavlens Bortforpagtning der ikke vil være udløben for om en 10 Aar; men desstørre Anledning maatte der være til snart at tage Bestemmelse om Liimfjorden, eftersom Forpagtningen af Østersfiskeriet der er udløben i indevarende Aar. Finanzministeriet opfordrede mig da under 26de Juli f. A. til snarest mulig at gjøre en Reise derhen, og Beretningen om denne Reise er i Forening med den om den foregaaende offentliggjort paa Ministeriets Foranstaltning. Af denne Beretning ville de ærede Herrer Medlemmer af dette Selskab allerede have erfaret, at mine meget store Forhaabninger om Liimfjordens Anvendelighed til kunstig Østersavl bleve betydelig nedstemte ved at lære den at kjende som Dienvidne, men dog kun forsaavidt, at de dertil gunstige Strækninger ikke fandtes at være nær saa store som jeg havde formodet.

I begge disse til Finanzministeriet stilede Beretninger har jeg kun taget Hensyn til de Ryskstrækninger i Danmark,

hvor der allerede findes naturlige Østersbanke, og det ikke blot fordi disse i og for sig først maatte komme i Betragtning, eftersom en Bankes Bestaaen allerede beviser, at Grundbetingsen for al Østersavl er tilstede, men ogsaa fordi enhver af disse Bankers Uddannelse til Parkbanke maa, ligesom Bankerne selv, udelukkende høre ind under Domainevæsenet. Om Anlæg af Parkbanke paa Sjælland, Fyen og andre af Verne var der saa meget mindre Anledning til at tale i disse Beretninger, som jeg var overbevist om, at Regjeringen selv aldrig vilde indlade sig derpaa.

Idet jeg her derimod henvender mig til en Forsamling, i hvis Midte findes flere Mænd, der eie betydelige Kyststrækninger af de danske Vær, stiller Forholdet sig lige omvendt. Det vil her være paa rette Sted at bringe det Spørgsmaal paa Bane, hvorvidt ikke Østersavl i Form af Parkbanke skulde være at sætte i Gang paa Kattegattets, Belternes og Østersøens Kyster.

Den tidligere Mening, at Østersøen, Belterne og den sydligere Deel af Kattegattet ikke skulde være saltholdige nok til Østerslivet, maa erkjendes at have tabt sin hele Vægt ved den Erfaring, at Østers synes intetsteds at trives bedre end i Themsens Mundinger, eller rettere end høit oppe i selve Floden, hvor det egentlige Saltvand maaskee kun under Flodtiden endnu kan siges at gjøre sig gjeldende. Ogsaa ved de franske Kyster findes de bedste Østers altid i selve Flodmundingerne, og ogsaa der er man ved de kunstige Østersanlæg stedse driftigere fæget høiere op i selve Floderne.

I Kattegattet saavel som i Belterne og Østersøen vilde de ved Kysterne anbragte Østersbanke ikke underkastes den Fornøyselse af Vandet, som de ellers sædvanligviis modtage ved Ebbe og Flod. Men i de franske Parke, hvor Alt er lagt an paa at faae Østers til at trives bedst mulig, er man ved Aarhundreders Erfaring bragt til at indskrænke den derved fremkaldte Vandfornøyselse til to Gange maanedlig i 5 Dage,

og i Fusarøsoen, hvis Østersavl tjener os som Mønster, finder den slet ikke Sted.

At en stærk Strømning i Vandet skulde være gavnlig for Østerslivet, kunde man fatte Formodning om ved at see hen til den udmærkede Bestaaffenhed af Banterne i Themsen. Men at Østers dog kunne trives meget vel uden en saadan Strømning, vise atter strax Erfaringerne fra Fusarøsoen og fra de franske Parter.

I Mudder og i løs Sand kunne Østers ikke leve; man paaastaar endog, at enkelte Sandskorn kunne volde en Østers Døden ved at trænge indensfor dens Skaller; men Fusarøsoens Bund er muddret — kun at alle Østers holdes udenfor selve Muddret, hvoraf man vel allerede tør slutte, at en fast Sandbund ikke i og for sig er skadelig for Østerslivet. Spørger man efter alt dette, hvad det da egentlig er, hvorved Vandet bliver skiftet for Østers at leve i og trives, saa synes Svaret at maatte blive: Vandet maa for det første være klart og for det andet indeholde en rigelig Mængde Infusorier af Dyr- og Planteriget. Af Alt hvad der gjør Vandet uklart synes Intet farligere end Lilsstedeværelsen af døde Dyr. Denne Erfaring er gjort af alle Parkholdere og har fundet en væsentlig Bekræftelse i de nu saa yndede Akvarier. I disse saare indskrænkede Rum kunne mangfoldige smaa Havdyr holdes levende i hele Maaneder uden at Vandet fornyes, kun at der uafbrudt drages Omhu for, at de enkelte, der findes døde, snarest mulig fjernes.

Østers omkomme, naar Vandets Varmegrad synker under Frysepunktet. Men at de meget godt kunne leve paa Bunden, saalænge Vandet ikke netop bundfryser, har man navnlig havt afgjørende Erfaringer om i Liimfjorden.

Ifølge alle disse Erfaringer er der neppe nogen Grund til forud at betvivle, at jo Østers skulde kunne leve paa mange Steder af det sydlige Kattegats, Belternes og Østersøens Kyster. Et andet Spørgsmaal er det rigtignok, om der ikke

skulde være Grund til at betvivle, at de her kunne blive synderlig gode.

Man har i de sidste Aar (ved Herr Skuespiller Smith's Undersøgelse) fundet Østersbanker Syd for Anholt, men saa magre, at Skrabningen af dem ikke vilde kunne betale sig. Det er ikke kommet til min Kundskab, hvorvidt de fra disse Smaabanker hentede Østers ere af en god Slags; ei heller kan det endnu bestemmes, hvorvidt selve Bankernes Magerhed beroer paa, at de først ere dannede for saa Aar siden eller paa Grundens eller Vandets mindre gunstige Forhold. Nærmere Oplysninger vilde for Diebliffet have en særlig Interesse; med Hensyn til Bankerne ville de dog først kunne faaes ved en ny Undersøgelse efter nogle Aars Forlob.

Ogaa findes der rundt om Kysterne af de danske Øer store Østersdynger i Jorden som Vidner om, at Østers tidligere have levet her i Mængde.

I afvigte Sommer har jeg undersøgt en saadan Østersdyngede ved Issefjorden tæt ved dens Udmunding i Kattegattet, men de opgravede Østersfaller vare rigtignok meget flade, Tegn paa, at selve Dyrene have været meget magre.

En heldig Omstændighed ved Partbanker er, at de kunne drives i en meget lille Maalestok. Det første Skridt til et Forsøg dermed vilde bestaae i at udvalge en trygtliggende Havbugt med stille Bunde og saa lave Grunde, at man fra en Pælebro eller en Baad kan overse alle Gjenstande paa Bunden, men dog dybe nok til at Vandet ikke staaer Fare for at bundfryse. Vil man gaae frem med megen Forsigtighed, turde det maaskee være tilraadeligt, først ved umiddelbare Forsøg paa selve de udvalgte Steder at prøve: 1) hvorvidt Østers der kunne overvintre i flere Aar, 2) hvorvidt ganske spæde Østers der i Løbet af de følgende Sommere voxe og udvikles i sædvanligt Forhold, navnlig saaledes, at de i de tre første Sommere tiltage henved en Tomme aarlig i Gjennemsnit, 3) hvorvidt de henlagte Østers, de store saavel som de smaa, enten blive magre eller maaskee tiltage i Fedme. Til at gjøre

et saadant første Skridt vilde jeg foreslaae at forskrive en Lønde Østers umiddelbart fra en af de danske Banker, anskaffe en-deel firklantede Kurve af forskjellig Størrelse og belægge disse paa Bunden med et Lag Blaaleer eller Leer. De indkjøbte Østers maatte man sondre med Omhyggelighed, navnlig ved at løsne alle smaa, endog dem, der kun have $\frac{1}{4}$ Tomme i Gjennemsnit, fra de større, hvortil de sidde fastgroede. Derpaa maatte man fordele dem i de forskjellige Kurve efter Størrelsen, men saaledes, at der i hver Kurv kun blev lagt et enkelt Lag, alle med den hvalvede Skal opefter. Samtlige Kurve sankedes nu ned paa en Dybde af omtrent 6—8 Fod. Forud bør man have talt de i hver Kurv nedlagte Østers og taget Maal af de største og mindste iblandt dem. Forsøget bør begynde om Foraaret. Senad Efteraaret tages alle Kurvene op til Eftersyn og Sammentilgning, hvorefter da det Hele kan lades i Ro til det følgende Foraar.

Er et slikt lille Forsøg faldet heldigt ud, vil man med langt større Tillid gaae over til et større.

Kurvenes Bund erstattes da ved selve Havbunden, hvilken det paa mange Steder dog vil blive tilraadeligt, om ikke nødvendigt, at rense, maaskee endog at belægge med en Blanding af Leer og Sand, eller Leer alene, saaledes som altid skeer i de franske Østersparter.

Kurvenes Bægge vilde det altid være nyttigt at faae gjengivne i Form af Steen- eller Miesgjerder, hvormed meget almindelig de franske Østersbeholdere ere omfattede, forsaavidt de ikke have Jordvolde. Dog indskrænker Nytten af disse Indhegninger sig deels til at frede om Anlægget og deels til at forhindre saavel Vortfrysning af de dertil hørende Østers som Tilfrysningen af fremmede Dele.

Har man ved de tidligere Forsøg i det Mindre overbeviist sig om, at Vandets Fornøylelse paa det valgte Sted er tilstrækkelig til Østerslivets frodige Udvikling, saa vil man vel neppe paatage sig Indretningen af et Sluseværk, hvorved en fuldstændigere Fornøylelse kunde bringes tilveie. Men skulde de

tidligere Forsøg ikke være lykkedes, og det uheldige Udsald kunne antages at beroe paa dette Savn, saa vil Sluseværket rigtignok ogsaa i mange Henseender lette Arbeidet, saasom navnlig ved Indhegningen af Parkbanken og dens enkelte Afdelinger, ved Rensningen af Bunden og ved Indhøstningen.

De forskjellige Afdelinger af Parken antages her som trængende istedetfor hine forskellige Kurve, hvori samtlige Østers antoges sondrede efter deres forskellige Alder. I de for den et- og to-aarige Ungel (med omtrent ligesaa mange Sommer i Gjennemsnit) bestemte Afdelinger ville ingen særlige Forholdsregler være at iagttage; men i Afdelingerne for de ældre Østers gjelder det om Sommeren at faae indsamlet Unglen, i Lig-
hed med Fremgangsmaaden ved de arcachonske Parkbanker.

Jeg skal ikke gaae yderligere ind paa Enkelthederne i denne kunstige Østersavl, der synes snart at skulle blive nok saa vigtig i alle Henseender som Viavlen. Hvad jeg her har haft den Ære at meddele derom ifølge de paa min Rejse i Frankrig forrige Foraar gjorde Erfaringer, turde være tilstrækkeligt til at opmuntre Een og Anden ogsaa her tillands at gjøre Forsøg dermed. Vokses disse, som jeg ønsker og haaber, saa vil det snart ikke længere være mig, men reent practiske Folk, der heri ville blive de rette Læremestre.
